

Határozatok Tára

MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2017. május 18.¹

C-340/16. sz. ügy

**Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG
kontra
Mutuelles du Mans assurances IARD SA (MMA IARD)**

(az Oberster Gerichtshof [legfelsőbb bíróság, Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Joghatóság biztosítási ügyekben – A »biztosítási ügy« és a »károsult« fogalma – A károsult által közvetlenül a biztosítóval szemben indított kereset – Munkavállaló biztosítóval szemben fennálló jogainak a közjogi intézmény munkáltatóra való átszállása a gépjárműbalesetben megsérült személy jogainak törvényi engedményezése alapján”

I. Bevezetés

1. Egy Ausztriában élő és dolgozó kerékpáros egy olaszországi közúti balesetben megsérült. Betegszabadságra kellett mennie. Munkáltatója, egy ausztriai székhelyű, az egészségügyben tevékenykedő közjogi intézmény az osztrák jog szerinti jogszabályi követelményeknek megfelelően a betegszabadsága idejére továbbra is folyósította munkabérét. A járművezető felelősségbiztosítója franciaországi székhelyű. A munkáltató a kerékpárosnak folyósított munkabérnek megfelelő összeg megtérítését követeli a járművezető felelősségbiztosítójától. Ennek érdekében a munkáltató Ausztriában a biztosítóval szemben bírósági eljárást indított.

2. Ahhoz, hogy az osztrák bíróságokhoz fordulhasson, a munkáltató a biztosításokra vonatkozó, a 44/2001/EK rendeletben² szereplő különös joghatósági okra hivatkozott. Ez a joghatósági ok főszabály szerint lehetővé teszi, hogy valamely károsult a saját lakóhelye szerinti helyen indítson keresetet a biztosítótársaság ellen. Az ilyen, biztosításra jellemző *forum actoris* célja az, hogy a gyengébb felet védje.

3. E tényállásbeli és jogi háttér alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak, az Oberster Gerichtshofnak (legfelsőbb bíróság, Ausztria) kételyei vannak azt illetően, hogy a munkáltató olyan gyenge félnek minősíthető-e, aki a 44/2001 rendelettel biztosított, biztosításra jellemző *forum actoris* szabálya szerinti formában biztosított védelmet megérdemli. Ezek az észszerű kételyek a felszínre hozzák a jelen ügy valódi kérdését: a Bíróságnak azt kell egyértelműsítienie, hogy a rendeletben biztosított különös *forum actoris* milyen feltételek mellett lehet továbbadni olyan másik személynek, aki az eredetileg vagy a közvetlenül károsult személy helyébe lépett.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.).

II. Az alkalmazandó jog

A. Uniós jog

1. A 44/2001 rendelet

4. Az 44/2001 rendelet (11)–(13) preambulumbekkezdése szerint:

„(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. [...]

(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében.”

(13) A biztosítási, fogyasztói és munkaszerződésekkel kapcsolatban a gyengébb felet az érdekeinek megfelelő, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni.”

5. Az 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése a következőt mondja ki: „E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

6. Az 44/2001 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése a következőt határozza meg: „Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

7. E rendelet 8. cikke értelmében a joghatóság biztosítási ügyekben való megállapítására vonatkozóan a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakasza tartalmaz rendelkezéseket.

8. Ugyanezen rendelet 9. cikkének (1) bekezdése meghatározza, hogy valamely tagállamban székhellyel rendelkező biztosító perelhető:

„a) annak a tagállamnak a bíróságai előtt, ahol a székhelye található; vagy

b) más tagállamban a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy a kedvezményezett által indított perek esetén, a felperes lakóhelyének bírósága előtt;

[...]”.

9. A 11. cikk (2) bekezdése előírja, hogy a 8., 9. és 10. cikket kell alkalmazni a károsult által a biztosító ellen közvetlenül indított keresetre, amennyiben az ilyen közvetlen keresetindítás megengedett.”

10. A teljesség kedvéért hozzátehetjük, hogy a 44/2001 rendeletet a 2015. január 1-jétől alkalmazandó 1215/2012/EU rendelet hatályaon kívül helyezte.³ Azonban, mivel a jelen ügyben szereplő eljárást az említett időpont előtt kezdeményezték, továbbra is a 44/2001 rendelet az irányadó.

³ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

B. A nemzeti szabályozás

11. Szövetségi szinten az Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (osztrák polgári törvénykönyv)⁴ 1358. §-a következőképpen szól: „A valamely másik személy olyan tartozását megfizető személy, amelyért ez utóbbi személyesen vagy bizonyos vagyontárgyakkal felel, a hitelező jogai tekintetében annak helyébe lép, és jogosult az adóstól a megfizetett tartozás megtérítését követelni. [...]”

12. Ezenkívül a Versicherungsvertragsgesetz (biztosítási szerződésekről szóló törvény)⁵ 67. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy ha a biztosítottat kártérítési igény illeti meg harmadik személlyel szemben, az igény a biztosító által a biztosítottnak megtérített kár mértékéig a biztosítóra száll át.

13. Helyi szinten az osztrák Karintia tartományban a Kärntner Landeskrankenanstalten-Betriebsgesetz⁶ (a karintiai tartományi kórházak működtetéséről szóló törvény) 2. cikkének (1) bekezdése létrehozza a Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft (KABEG) közjogi intézményt. A 3. § értelmében a KABEG a tartományi kórházakat a tartomány közkórházaként működteti. Feladatait közhasznúan és nem nyereségorientáltan látja el.

III. A tényállás, az eljárás és az előterjesztett kérdések

14. A Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG („a továbbiakban: felperes”) egy kórházakat működtető közjogi intézmény. Székhelye az ausztriai Klagenfurt am Wörtherseeben található.

15. A felperes egyik munkavállalója (a továbbiakban: kerékpáros) különböző sérüléseket szenvedett egy közúti balesetben, amely 2011. március 26-án Olaszországban történt. A baleset idején a kerékpáros Ausztriában dolgozott, és ott rendelkezett lakóhellyel.

16. A gépjárművezető, aki állítólag a balesetet okozta, a Mutuelles du Mans assurances IARD SA Franciaországban székhellyel rendelkező biztosítótársaságnál (a továbbiakban: alperes) rendelkezett felelősségbiztosítással.

17. A felperes a Landesgericht Klagenfurt (tartományi bíróság, Klagenfurt [Ausztria]) (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) előtt bírósági eljárást indított az alperes ellen. A felperes úgy vélte, hogy egyedül a gépjárművezető felelős a balesetért. Az alperestől 15 505,64 euró összegű kártérítést, valamint a kamatok és az eljárás költségeinek megtérítését kérte.

18. Egy jogszabályi kötelezettség miatt a felperes továbbra is folyósította a kerékpáros (a munkavállalója) munkabérét, amíg az a közúti balesetben szerzett sérülései miatt betegszabadságon volt. Az osztrák jog alapján a kártérítési igény a munkáltatóra szállt át. A felperes szerint az általa a kerékpárosnak a betegszabadság alatt folyósított munkabére kárnak minősül, továbbá a kerékpárosnak az alperessel szembeni kártérítési igénye a felperesre szállt át.

19. A felperes továbbá azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság joghatósággal rendelkezik az ügy tárgyalására. Ezen érvét a 44/2001 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjára alapozta: a biztosító a székhelyének tagállamától (jelen esetben Franciaország) eltérő tagállamban is perelhető, amennyiben a keresetet a felperes lakóhelye (jelen esetben Ausztria) szerinti bíróságon indították. A felperes arra is rámutatott, hogy ugyanez a bíróság már megállapította a joghatóságát a kerékpáros által a biztosítóval szemben indított párhuzamos eljárásban.

⁴ 1811. június 1-jei törvény, JGS, 946/1811. sz.

⁵ Az 1958. december 2-i módosított törvény, 1959/2 BGBl.

⁶ A módosított 1993. február 25-i LGBl 1993/44. sz. törvény.

20. Az alperes vitatta az osztrák bíróság joghatóságát. Felhívta a figyelmet a biztosítási ügyekben alkalmazandó különös joghatósági szabályok céljára, amely a gyengébb fél védelme. Az alperes szerint a felperes nem gyengébb fél és ezért nem jogosult az ilyen védelemre.

21. Az elsőfokú hatóság megállapította joghatóságát, és kimondta, hogy a felperes méretétől függetlenül gyengébb félnek tekinthető, mivel csupán a munkavállalójától származó igényt érvényesít.

22. Az alperes fellebbezésére azonban az Oberlandesgericht Graz (tartományi legfelsőbb bíróság, Graz [Ausztria]) hatályon kívül helyezte az elsőfokú határozatot és az eredeti keresetet elutasította, mivel a nemzetközi joghatóság hiányát állapította meg. Kimondta, hogy a felperes nem minősíthető gyengébb félnek.

23. A felperes e határozat ellen az Oberster Gerichtshofhoz (legfelsőbb bíróság, Ausztria), a kérdést előterjesztő bírósághoz fellebbezett. E bíróság a 44/2001 rendelet II. fejezete 3. szakasza több rendelkezésének pontosítását szükségesnek tartja ahhoz, hogy meg tudja állapítani, hogy az általa tárgyalt ügy biztosítási ügynek minősíthető-e. Arról is meg kíván győződni, hogy a felperes olyan károsultnak tekinthető-e, aki hivatkozhat a 44/2001 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjában, biztosítással kapcsolatos *forum actoris* szabályra.

24. E körülményekre tekintettel az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság [Ausztria]) felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette elő a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

1. A 44/2001/EK rendelet 8. cikke szerinti „biztosítási ügyben” indított keresetnek tekintendő-e a belföldön lakóhellyel rendelkező munkavállalója részére továbbfolyósított díjazás miatt a belföldi munkáltatóra áthárult kár megtérítése iránt e munkáltató által indított kereset, ha
 - a) a munkavállaló a tagállamok egyikében (Olaszországban) történt közlekedési balesetben sérült meg,
 - b) a kereset a károkozó jármű egy további tagállamban (Franciaországban) székhellyel rendelkező felelősségbiztosítója ellen irányul, és
 - c) a munkáltató közjogi intézményként saját jogi személyiséggel rendelkezik?

2. Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni a 44/2001/EK rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontját e rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben, hogy a díjazást tovább folyósító munkáltató „károsultként” a munkáltató székhelyének bírósága előtt perelheti a károkozó jármű felelősségbiztosítóját, amennyiben az ilyen közvetlen keresetindítás megengedett?

25. A felperes, az alperes, az olasz kormány, valamint a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be.

IV. Értékelés

26. A kérdést előterjesztő bíróság arról kíván meggyőződni, hogy az olyan munkáltató által indított kereset, amely a munkavállalójának (egy közúti balesetben szenvedett sérülés miatti) betegszabadsága idején továbbfolyósította e munkavállaló munkabérét és a munkabérnek megfelelő kártérítést kér, a 44/2001 rendelet értelmében véve „biztosítási ügynek” minősül-e (első kérdés). Amennyiben erre igenlő választ kell adni, az említett bíróság azt is kérdezi, hogy az ilyen munkáltató „károsultnak” tekinthető-e, és hivatkozhat-e a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* szabályra a járművezető felelősségbiztosítójával szemben indított kereset során (második kérdés).

27. A válaszom mindkét kérdésre: igen. Ezen álláspont kifejtése során először röviden áttekintem a „biztosítási ügy” fogalmát (A). Másodszor megvizsgálom, hogy a valamely biztosítással kapcsolatos követelés engedményese tekinthető-e „károsultnak”, és hivatkozhat-e a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* szabályra, és ha igen, milyen feltételekkel (B).

28. Az egész érvelésre vonatkozó előzetes terminológiai észrevételként szeretném hangsúlyozni, hogy a jelen indítványban az „átszállás” kifejezést általános és semleges értelemben használom, általánosan utalva a jogi „helyettesítés” minden formájára.⁷ Egyszerűen olyan helyzetre vonatkozik, amikor az egyik személy a jogok és kötelezettségek érvényesítése érdekében egy másik személy helyébe lép.

A. Biztosítási ügyek

29. A 44/2001 rendelet 8. cikke értelmében a joghatóság biztosítási ügyekben való megállapítására vonatkozóan a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakasza tartalmaz rendelkezéseket. Ezek a szabályok lehetővé teszik, hogy a kötvénytulajdonos, a biztosított, a kedvezményezett és a károsult a tagállam bírósága előtt, valamint az illető lakóhelye szerinti helyen indítson eljárást a biztosítóval szemben. Ezzel szemben a biztosítónak főszabály szerint egyetlen lehetősége marad: az alperes lakóhelye szerinti tagállam bíróságai előtt indíthat eljárást.⁸

30. A 44/2001 rendelet azonban nem határozza meg a biztosítás fogalmát. Elődje (Brüsszeli Egyezmény⁹) és utódja (az 1215/2012 rendelet¹⁰) sem tette.

31. Egyetértek a Bizottsággal abban, hogy a „biztosítási ügy” fogalmát a tagállamokra és az érdekelt személyekre nézve az e rendeletből eredő jogok és kötelezettségek egyenlőségének és egységességének lehető legteljesebb biztosítása céljából önállóan és egységesen kell értelmezni.¹¹

32. Azonban az általános észrevételektől függetlenül valóban úgy tűnik, hogy a „biztosítási ügyre” vonatkozóan nincs unióspecifikus meghatározás. A Bíróság ítélkezési gyakorlata eddig két kazuisztikus iránymutatást adott ebben a kérdésben, pozitív (konkrét példákat adva, hogy mi tartozik bele) és negatív (mi nem tartozik bele) meghatározással.

33. Az első kategóriában a Bíróság a Brüsszeli Egyezmény hasonló szövegére vonatkozóan megállapította, hogy a biztosítással kapcsolatos joghatósági szabályok kifejezetten bizonyos fajtájú biztosításokra vonatkoztak, mint például a kötelező biztosítás, a felelősségbiztosítás, az ingatlanbiztosítás, valamint a légi vagy tengeri biztosítás.¹²

34. A negatív meghatározást illetően az 1. cikk (2) bekezdésének c) pontja kifejezetten kizárja a szociális biztonsággal kapcsolatos ügyeket a 44/2001 rendelet hatálya alól. Hozzátehetjük, hogy ez a kizárás akkor alkalmazandó, ha az adott igény nem tartozik a „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalma körébe, amely a 44/2001 rendelet alkalmazhatóságát egészében meghatározza.¹³

⁷ Ezzel egyértelműen visszautalva az eredeti latin *surrogare* terminusra, amely egyszerűen azt jelenti: *helyettesít* (lásd például: Lewis and Short, A Latin Dictionary, Oxford University Press, Oxford, 1996., 1818. o.). Ilyen általános értelemben használva nem teszünk különbséget aszerint, hogy az átszállás jogszabályi vagy szerződéses alapon történt-e, illetve részleges vagy teljes volt-e.

⁸ 2005. május 26-i GIE Réunion européenne és társai ítélet (C-77/04, EU:C:2005:327, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁹ A később az új tagállamok csatlakozásáról szóló egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló brüsszeli egyezmény (HL 1978. L 304., 36. o.).

¹⁰ Lásd a 3. lábjegyzetet.

¹¹ Analógia útján (a „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalmának értelmezésére vonatkozóan) lásd: 2017. március 9-i Pula Parking ítélet (C-551/15, EU:C:2017:193, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A Brüsszeli Egyezmény önálló értelmezésének szükségességére vonatkozóan lásd: 2004. január 15-i Blijdenstein ítélet (C-433/01, EU:C:2004:21, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹² 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 62. pont). Lásd: a 44/2001 rendelet 10., 13. és 14. cikkét.

¹³ A 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerint e rendelet „nem vonatkozik [...] [a] szociális biztonságra”. A Brüsszeli Egyezmény megfelelő rendelkezésének hatálya alá vonatkozóan lásd: 2002. november 14-i Baten ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 37. pont); 2004. január 15-i Blijdenstein ítélet (C-433/01, EU:C:2004:21, 21. pont).

35. Ezenfelül a Bíróság kizárta a „viszontbiztosítási” ügyeket is a biztosításra jellemző joghatósági szabályok hatálya alól, mivel a viszontbiztosítást nem említi az a rendelkezés, amelynek helyébe később a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakasza lépett. Ugyanakkor a Bíróság ezt a kizárást a viszontbiztosítási ágazatban tevékenykedő két szakember közötti jogviszonyra korlátozta. Kimondta, hogy a biztosításra vonatkozó joghatósági szabályok „teljes mértékben alkalmazandók, amennyiben az [alkalmazandó jog] alapján a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy valamely biztosítási kötvény kedvezményezettje választhatja azt, hogy közvetlenül a biztosító viszontbiztosítójához fordul a szerződés szerint a viszontbiztosítóval szemben fennálló jogai érvényesítése érdekében”, mivel egy ilyen fél a viszontbiztosítóval szemben gyengébb helyzetben lenne.¹⁴

36. Nem hiszem, hogy szükséges vagy bölcs dolog lenne megpróbálni általános vagy kimerítő értelemben meghatározni a „biztosítási ügy”, és így a „biztosítás” fogalmát. Ezt bízzuk a jogtudományra. Van azonban egy elem, amely az áttekintett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, és amely a Brüsszeli Egyezmény/rendeletek rendszerének gondolatmenetéhez illeszkedik: a joghatóság szempontjából alapvetően a „jogcím alapján” kell meggyőződni arról, hogy mi számít „biztosítási ügynek”. Egy adott alperessel szemben indított kereset jogcíme (más szavakkal, a kereset jogalapja) a biztosítási jogviszonyból eredő jogok és kötelezettségek érvényesítése? Ha igen, akkor az ügy biztosítási ügynek tekinthető.

37. A 44/2001 rendelet II. fejezete 3. szakaszával összefüggésben valamely „biztosítási ügy” ezek szerint egyszerűen a 9. cikk (1) bekezdésének b) pontjában vagy a 11. cikk (2) bekezdésében említett bármelyik fél jogaira és kötelezettségeire vonatkozik, amennyiben ezek a jogok és kötelezettségek az elmondások alapján biztosítási jogviszonyból erednek.

38. Hozzá kell tenni, hogy ezt a következtetést nem érinti az, hogy a felelősségbiztosítás kapcsán felmerülő kötelezettségek indokai és történelmi gyökerei – nagyon általánosan – a törvényellenes cselekményt elkövető szerződésen kívüli felelősségének fogalmával függhetnek össze, amely szerint a törvényellenes cselekményt elkövető biztosítójának az illető helyébe kell lépnie és helyt kell állnia.¹⁵

39. Ezért első közbenső következtetésem az, hogy a megfelelő joghatóság kijelölése szempontjából valamely kereset tárgya a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakasza szerinti értelemben vett „biztosítási ügy” fogalma alá tartozik, ha biztosítási jogviszonyból eredő jogok és kötelezettségek érvényesítésére irányul, kivéve az ugyanazon rendelet 1. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerinti szociális biztonságra vonatkozó kérdéseket.

40. A jelen ügyre alkalmazva az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből következően az alapeljárásban szereplő igény az eredeti törvényellenes cselekményt elkövető személy és annak biztosítója között fennálló biztosítási szerződésen, nem pedig a balesetért felelős személy állítólagos szerződésen kívüli felelősségén alapul. Más szavakkal, az alperessel szemben az alapeljárásban a törvényellenes cselekményt elkövetővel kötött biztosítási szerződésből eredő állítólagos kötelezettsége miatt indították a keresetet.¹⁶

14 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 75. pont).

15 Megemlíthetjük, hogy ezen indokolást, amely eredetileg a jogtudomány egyes területein jelent meg, majd később a német szövetségi legfelsőbb bíróság előtti ügyben is megvitatták (lásd e bíróság 2006. szeptember 26-i előzetes döntéshozatalra utaló végzését – VI ZR 200/05), nem fogadta el sem a német szövetségi legfelsőbb bíróság, sem pedig végül a Bíróság, amikor az említett ügyet elé terjesztették, lásd: 2007. december 13-i FBTO Schadeverzekeringen ítélet (C-463/06, EU:C:2007:792, 30. pont).

16 Természetesen az, hogy ez az igény végül a hivatkozott biztosítási szerződés hatálya alá tartozik-e, egy másik kérdés, amely az ügy érdemét érinti, nem pedig a joghatóság kijelölésére vonatkozik.

B. A *forum actoris* átszállása az engedményesre

41. A kérdést előterjesztő bíróság második kérdése arra irányul, hogy a felperes hivatkozhat-e károsultként a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben értelmezett 11. cikke (2) bekezdésében meghatározott *forum actoris* szabálya, és indíthat-e közvetlen keresetet (az alkalmazandó jogban biztosított lehetőség alapján¹⁷) az eredeti közúti balesetért állítólag felelős személy felelősségbiztosítójával szemben.

42. E kérdéshez először is elemezni kell, hogy a felperes a „károsult” fogalmába tartozik-e (1). Mivel erre a kérdésre véleményem szerint igennel kell válaszolni, az ezt követő értekezés arra összpontosít, hogy a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* milyen feltételek mellett száll az engedményesre (2).

1. A károsult fogalma és *forum actoris* joga

43. Amint azt a Bíróság kimondta, a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakaszában szereplő joghatósági szabályok „biztosítási ügyekben önálló joghatóság-elosztási rendszert” létesítenek, amelynek célja, hogy „a gyengébb felet az érdekeinek az általános szabályoknál jobban megfelelő joghatósági szabályokkal védelemben részesítse”. E szabályok mögött olyan megfontolás húzódik, hogy meg kell védeni a többnyire előre meghatározott, alku tárgyát nem képező kikötéseket tartalmazó szerződéssel szembesülő és gazdaságilag gyengébb félnek számító személyeket.¹⁸

44. A biztosítással kapcsolatos joghatósági szabályokból eredő védelem nem vonatkozik azokra a személyekre, akik esetében a védelem nem indokolt.¹⁹

45. Bizonyos mértékig párhuzamot vonhatunk hasonló védelmi jellegű megfontolásokkal, amelyek a munkavállalók és fogyasztók vonatkozásában meghatározott joghatósági szabályokat alakítják.²⁰ E különös szabályok főszabályként egyaránt az alperes lakóhelyéből indulnak ki.²¹

46. E külön területek mindegyikének az lehet a jellemzője, hogy a fő joghatósági szabályok alóli kivételt jelentenek. Ennélfogva nem vezethetnek a rendelet által kifejezetten szabályozott eseteken túlmenő értelmezéshez.²²

47. Azonban azt is szem előtt kell tartani, hogy a munkavállalókkal és fogyasztókkal kapcsolatos kérdésekkel szemben a biztosítási ügyekben a „gyengébb fél” fogalma meglehetősen tágan van meghatározva. Személyek négy kategóriája tartozik bele: a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított, a kedvezményezett és a károsult. Tulajdonképpen ezek a felek gazdasági és jogi értelemben lehetnek meglehetősen erősek. Ez következik a 44/2001 rendelet biztosításra vonatkozó rendelkezéseinek tág megfogalmazásából, valamint az ott leírt biztosításfajtákból is.

17 A gépjármű-felelősségbiztosítással kapcsolatban lásd: a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 263., 11. o.) vagy „konszolidált gépjármű-felelősségbiztosítási irányelv” (30) preambulumbekzdése és 18. cikke, amely a károsultaknak ilyen közvetlen keresetindítási jogot biztosít.

18 A 44/2001 rendelet (13) preambulumbekzdése. Lásd: 1983. július 14-i Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung és társai ítélet (C-201/82, EU:C:1983:217, 17. pont); 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 64. pont); 2005. május 12-i Société financière et industrielle du Peloux ítélet (C-112/03, EU:C:2005:280, 37. pont); 2009. szeptember 17-i Vorarlberger Gebietskrankenkasse ítélet (C-347/08, EU:C:2009:561, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2009. szeptember 17-i Vorarlberger Gebietskrankenkasse ítélet (C-347/08, EU:C:2009:561, 41. pont).

20 Lásd: a 44/2001 rendelet II. fejezetének 4. és 5. szakasza.

21 A 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése.

22 2009. szeptember 17-i Vorarlberger Gebietskrankenkasse ítélet (C-347/08, EU:C:2009:561, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48. Így tehát, szemben a fogyasztókra vonatkozó rendelkezésekkel, a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakasza szerinti védelem alá tartozó személyek nem feltétlenül kereskedelmi vagy szakmai tevékenységükön kívül eső céllal kötik meg az adott biztosítási szerződést. Ezt a tényt és a II. fejezet 3. szakasza szerinti joghatóság e sajátosságát figyelembe kell venni a károsult fogalmának értelmezése során.

49. Ezenfelül a rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja a *forum actoris* szabályt az ott felsorolt felek mindegyikének, vagyis a biztosítási kötvény jogosultjának, a kedvezményezettnek és a károsultnak is biztosítja. Ez változást jelent a Brüsszeli Egyezményhez képest, és az ott biztosított védelem erősítését jelenti.²³

50. A FBTO Schadeverzekeringen ítéletben a Bíróság egyértelművé tette, hogy a károsultat is megilleti a *forum actoris* joga. Ez a fórum nem függ attól, hogy a 9. cikk (1) bekezdésének b) pontjában szereplő felek számára mely fórumok érhetők el. A károsult, jóllehet a 11. cikk (2) bekezdése külön említi, ezáltal keresetet indíthat a lakóhelye szerinti tagállamban.²⁴

51. Végezetül a Bíróság kimondta, hogy a 44/2001 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésében egyebek mellett a 9. cikkre történő hivatkozás célja, hogy a felpereseknek a 9. cikk (1) bekezdésének b) pontjában szereplő felsorolását kiegészítse a károsultakkal, anélkül, hogy a károsultak kategóriáját a *közvetlen* kárt elszenvedő személyekre korlátozná. Ennek illusztrálására a Bíróság a károsultak örököseinek példáját hozta fel.²⁵

52. Az eddig kifejtett érvelésből következik, hogy a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő, és a 11. cikkének (2) bekezdésében kereszthivatkozásként említett *forum actorisra* olyan személy is hivatkozhat, aki közvetlenül nem szenvedett el kárt. Ezt a személyt a *forum actoris* saját jogon, az ő lakóhelye alapján illeti meg. Véleményem szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata tehát lehetővé teszi, hogy a közvetlenül és a közvetetten károsult személyek is „károsultnak” minősüljenek.

53. Az utolsó, és bizonyos szempontból fő kérdés, amelyet meg kell vizsgálni, az, hogy valamely engedményes, mint például a felperes, közvetett károsultnak minősíthető-e, és hivatkozhat-e a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* szabályra.

2. A *forum actoris* átszállása az engedményesre

54. A jelen ügy fő kérdése az, hogy milyen feltételek mellett, vagy még inkább, milyen korlátozások mellett szállhat át egy, a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjában és 11. cikkének (2) pontjában meghatározott speciális fórum egy olyan jogalanyra, amelyre a közvetlenül károsult jogai átszálltak.

55. Ezt a kérdést vizsgálták a Vorarlberger ügyben (a). Ugyanakkor az ott kialakított teszt alkalmazhatósága felvetett néhány problémát, amint azt a jelen ügy is tanúsítja (b). Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság használja ki ezt az alkalmat, hogy a Vorarlberger-megközelítést pontosítsa (c).

23 2007. december 13-i FBTO Schadeverzekeringen ítélet (C-463/06, EU:C:2007:792, 28. pont apró betűs része). Az Brüsszeli Egyezmény 8. cikke a következőt írja elő: „Valamely Szerződő Államban székhellyel rendelkező biztosító perelhető ugyanazon tagállam bíróságai előtt, vagy más Szerződő Államban a biztosítási kötvény jogosultja lakóhelyének bírósága előtt [...]”.

24 2007. december 13-i FBTO Schadeverzekeringen ítélet (C-463/06, EU:C:2007:792, 26. és 31. pont).

25 2009. szeptember 17-i Vorarlberger Gebietskrankenkasse ítélet (C-347/08, EU:C:2009:561, 44. pont).

a) A Vorarlberger ügy

56. A Vorarlberger ügyben a Bíróság kimondta, hogy a társadalombiztosítási szerv, amelyre az autóbaleset közvetlen károsultjának követelései a törvény alapján átszálltak, nem hivatkozhat a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben értelmezett 11. cikk (2) bekezdésében szereplő különös *forum actoris* szabályra.²⁶

57. A Vorarlberger ügyet egy németországi autóbaleset miatt indították. A károsult kártérítést kapott az Ausztriában székhellyel rendelkező társadalombiztosítási szervtől. Ez a szerv keresetet indított Ausztriában a balesetért felelős személy német biztosítójával szemben. A társadalombiztosítási szerv a 44/2001 rendelet 11. cikke (2) bekezdésében szereplő, a 9. cikkre vonatkozó utalásból indult ki. Azon jogok átszállására hivatkozott, amelyek a közvetlen károsultról szálltak át rá.

58. A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy erre nem lehet hivatkozni. Megjegyezte, hogy a konkrét esetben nem állítható, hogy egy társadalombiztosítási szerv, mint amilyenről abban az ügyben szó volt, gazdaságilag gyengébb és jogilag kevésbé tapasztalt lenne egy olyan felelősségbiztosítónál, mint amely az adott ügyben szerepelt.²⁷

59. A Bíróság által a Vorarlberger ügyben kifejtett indokolás alapján a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakaszában szereplő védelmi célú szabályok a jogvitában részt vevő felek jogi és gazdasági ereje konkrét egyensúlyától függően alkalmazhatók, amelyről az adott ügy tényállása alapján kell megbizonyosodni.

60. Ez a megközelítés azonban nem talált általános támogatásra. Jóllehet kétségkívül a 44/2001 rendeletnek a gyengébb fél védelmére irányuló célkitűzését igyekszik érvényesíteni, nem sikerül igazán megoldania, hogy a szükséges mértékben biztosítható legyen a joghatóságra alkalmazandó szabályok előreláthatósága. Ezek a problematikus kérdések a jelen ügy előzetes döntéshozatal iránti kérelmében is megjelennek. Most ezekkel a kérdésekkel fogok foglalkozni.

b) A Vorarlberger-megközelítés korlátai

61. Először is, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, a Vorarlberger ügy nem tartalmaz iránymutatást arra vonatkozóan, hogy milyen konkrét szempontok alapján kell megvizsgálni és megítélni a törvényes engedményes alárendeltségét. Különösen olyan engedményes esetében, mint amilyenről az alapeljárásban szó van (közjogi munkáltató), meglehetősen nehéz eldönteni, hogy az ilyen fél „gazdaságilag gyengébb és jogilag kevésbé tapasztalt-e”, mint az alperes felelősségbiztosító.

62. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság a jogalanyok azon széles spektrumára is felhívja a figyelmet, amelyre vonatkozóan az ilyen konkrét elemzést el kellene végezni. A felperesek köre a „kis” egyéni vállalkozóktól a közepes vállalkozásokon keresztül a nagyvállalkozásokig, közjogi intézményekig vagy területi önkormányzatokig terjedhet. Hozzátenném, hogy adott felperes jogi és gazdasági erejét más tagállamokban székhellyel rendelkező „külföldi” biztosítókéval kellene összemérni. Így még az a további nehézség is felmerül, hogy az adott ügyben eljáró bíróságtól eltérő jogrendszer szerinti jogi formákat és ténykérdéseket is értékelni kell.

²⁶ 2009. szeptember 17-i Vorarlberger Gebietskrankenkasse ítélet (C-347/08, EU:C:2009:561, 47. pont).

²⁷ Uo., 42. pont.

63. Harmadszor, a Vorarlberger ügyben kialakított teszt a konkrét ügyekben az ügy kimenetelének előreláthatóságával kapcsolatban is súlyos kérdéseket vet fel. Visszatekintve a teszt konkrét céljára, szem előtt kell tartanunk, hogy az itt vizsgált kérdéseket a joghatóság megállapításának szintjén, nem pedig az ügy érdeme tekintetében kell vizsgálni. Ennek fényében helyénvaló-e előírni a nemzeti bíróságoknak, hogy alapos ténybeli és kontextuális vizsgálatot folytassanak le annak érdekében, hogy a joghatóságot kijelöljék, amit főszabályként a lehető leggyorsabban és legegyszerűbben kellene megtenni?

64. Ezen aggályok miatt javaslom a Bíróságnak, hogy pontosítsa a Vorarlberger-megközelítést.

c) A Vorarlberger-megközelítés pontosítása

65. A *forum actoris* átszállására vonatkozó pontosításnak a jelen kontextusban először is arra kellene irányulnia, hogy a 44/2001 rendelet II. fejezetének 3. szakaszában szereplő gyengébb félre vonatkozó gondolatmenetet összhangba hozzuk a joghatósági szabályok nagyobb fokú előreláthatóságára vonatkozó céllal.²⁸ Másodszor, az igazságszolgáltatás megbízható működésére²⁹ vonatkozó célkitűzés a fórumok további elszaporodása ellen szól. Az engedményesnek ezért a lehető legteljesebb mértékben ugyanazon joghatóság alá kell tartoznia, mint akitől a jogai származnak. Végére is a követelések engedményezésének éppen ez a lényege. E követelések származtatottak.

66. Véleményem szerint ezeket a célokat nem igazán szolgálja az egyes felperesek gazdasági és jogi jellemzőinek és tapasztalatának lényegében elaprózott, egyéni és erősen kontextusfüggő értékelése és összehasonlítása egy adott biztosító jogi és gazdasági erejével. Ezzel szemben a fenti célkitűzések megvalósítását talán jobban szolgálná egy olyan megközelítés, amely az engedményezés alapjául szolgáló jogviszonytípus objektív jellemzőire helyezi a hangsúlyt, valamint arra, hogy az engedményes miért lépett a közvetlenül károsult személy helyébe. Ezenkívül a tesztnek el kellene vonatkoztatnia az egyes személytől, nem igényelve az erő, tudás vagy tapasztalat bármilyen kontextuális értékelését.

67. Ezért azt javasolnám, hogy a közvetlenül károsult személy jogainak engedményezésével szálljon át a *forum actoris* minden engedményesre, függetlenül attól, hogy természetes vagy jogi személy-e, kivéve ha i. az engedményes a biztosítási ágazatban szakmai tevékenységet folytat, és a követelés a közvetlenül károsult féllel létrehozott biztosítási jogviszony alapján szállt át (jogsabályi vagy biztosítási szerződés alapján³⁰), vagy ii. az engedményes a biztosításokkal kapcsolatos követelések kereskedelmi vagy más szakmai rendezésében rendszeresen részt vevő jogalany, aki kereskedelmi vagy szakmai tevékenysége keretében önkéntesen vállalta el a követelés érvényesítését.

68. A jelen indítvány hátralevő részében részletesebben kifejtem a javasolt tesztet, megvizsgálva azokat a releváns paramétereket, amelyek keretei között értékelni kell, hogy a *forum actoris* mikor száll át egy biztosítással kapcsolatos származtatott követelést érvényesítő személyre (i). Ezután megvizsgálom a javasolt megközelítés előnyeit (ii). Végezetül e megközelítést a jelen ügyre alkalmazom (iii).

²⁸ A 44/2001 rendelet (11) preambulumbekkezdése. Lásd: 2016. július 14-i Granarolo ítélet (C-196/15, EU:C:2016:559, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁹ A 44/2001 rendelet (12) preambulumbekkezdése.

³⁰ Az egyértelműség kedvéért meg kell ismételni, hogy, amint azt a jelen indítvány 34. pontjában fentebb megjegyeztük, a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerinti értelemben vett szociális biztonsággal kapcsolatos ügyek a tárgyi hatálynál fogva ki vannak zárva, mivel ezek nem tartoznak a rendelet hatálya alá.

i) A paraméterek

69. Először is, a fő elem, amellyel azokat a közvetetten károsult személyeket, akik a biztosítással kapcsolatos *forum actorisra* hivatkozhatnak, el lehet határolni azoktól, akik nem, az engedményes és a közvetlenül károsult személy közötti biztosítási jogviszony fennállása. Ezért a fő kérdés, amelyet fel kell tennünk, így hangzik: Mi volt az ok (jogalap, jogcím), ami alapján az engedményes a közvetlenül károsult személynek az adott összeget kifizette? Amennyiben ez valamilyen fajta biztosítási jogviszony volt,³¹ akkor az engedményes a biztosítási ágazatban szakmai tevékenységet végez. Ezért ki kell zárni a *forum actoris* által biztosított előnyökből.

70. Másodszor, javasolnám azt is, hogy ne legyen jelentősége annak, hogy a közvetlenül károsult személy és az engedményes közötti konkrét biztosítási jogviszony magánjogi kötelezettségvállalásként (magánbiztosítási szerződésként) jött-e létre, vagy valamely közjogi kötelezettség következményeként (akár azért, mert a biztosítást jogszabály írja elő, vagy maga a közjog közvetlenül rendelkezik kötelező biztosításról, ez utóbbi esetben feltéve, hogy a 2. cikk (1) bekezdésének c) pontjában a szociális biztonság kizárására vonatkozó rendelkezést betartják³²). Mindkét esetben a fő elem az, hogy az engedményes, aki a biztosítótól a kár megtérítését kéri, végső soron maga is az ágazatban szakmai tevékenységet folytató jogalany.

71. Harmadszor, ugyanezen gondolatmeneten tovább haladva, ugyanezen kizárásnak kell vonatkoznia arra a felperesre is, aki hivatásszerűen foglalkozik a biztosítással kapcsolatos követelések kereskedelmével. Más szavakkal, a védelmet nyújtó *forum actoris* joga nem lehet elérhető azon személy számára, akikre a közvetlenül károsult személy joga egy biztosítással kapcsolatos követelésnek az engedményes kereskedelmi vagy szakmai tevékenysége körében, jellemzően szerződéses alapon történő engedményezése alapján szállt át. Ilyen esetben nem lenne indokolt a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* alkalmazása.³³

72. Összefoglalva, a fő elem az a jogcím, amely alapján az engedményes a közvetlen károsult helyébe lépett. Az engedményes a biztosítással kapcsolatos *forum actorisra* hivatkozhat, kivéve ha a jogcím, amelyre hivatkozik, biztosítási jogviszonyból vagy engedményezési szerződésből vagy más, közvetlenül a károsult és az engedményes között létrejött kereskedelmi vagy szakmai engedményezési megállapodásból ered.

ii) A javasolt pontosítás előnyei

73. Legalább három ok miatt vélem úgy, hogy az imént felvázolt megközelítés kiszámíthatóbb és működőképesebb tesztet eredményezhet.

74. Először is, a károsult helyzete objektívebb, jogcímen alapuló értékelésének elfogadása annak eldöntésére, hogy az adott fél hivatkozhat-e a biztosítással kapcsolatos *forum actorisra*, működőképesebb megoldást jelentene a bíróságok joghatóságáról való döntés szempontjából. Nem lenne szükséges belebonyolódni a jogvitában részes felek egymáshoz viszonyított erejének elemzésébe. Elegendő lenne ismerni a szakmai, formális helyzetüket és azt a jogcímet, amely alapján a követelés rájuk szállt.

31 Amint azt fentebb kifejtettük, egy ilyen tág értelmezésbe beletartozik a viszontbiztosítás is, amennyiben a felperest olyan jogcím illeti meg, amely alapján a biztosító viszontbiztosítójával szemben követelést terjeszthet elő. Lásd: 2000. július 13-i Group Josi ítélet (C-412/98, EU:C:2000:399, 75. pont).

32 Ez esetben megint csak eleve nem biztosítási ügyről van szó, lásd: a fenti 34. pontot.

33 Analógia útján lásd: 1993. január 19-i Shearson Lehman Hutton ítélet (C-89/91, EU:C:1993:15). A Bíróság az említett ügyben arra a következtetésre jutott, hogy a Brüsszeli Egyezményt úgy kell értelmezni, hogy az a felperes, aki kereskedelmi vagy szakmai tevékenysége keretében jár el, és ezért ő maga nem fogyasztó a [...] felsorolt szerződésekben, nem élvezheti a fogyasztói szerződésekre vonatkozóan az Egyezményben meghatározott különös joghatósági szabályok előnyét.

75. Másodszor, egy másik előnyt jelent az, hogy a javasolt teszt holisztikus szemléletű, a természetes és a jogi személyekre egyaránt kiterjed. Érdeemes visszaemlékezni arra, hogy a 44/2001 rendelet ebből a szempontból semleges.³⁴ A Bíróság által a Vorarlberger ügyben arra vonatkozóan tett megállapítás, hogy az örökösök hivatkozhatnak-e a biztosítással kapcsolatos *forum actorisra*, nem tesz különbséget a természetes és jogi személyek között. Nem látom okát, hogy a jogi személyeket miért kellene kizárni egy ilyen lehetőségből, amennyiben az alkalmazandó jog alapján örökölhetnek. Általánosabban, és lényegében az olasz kormány érvelésének megfelelően, megint csak emlékeztetni kell arra, hogy gyakorlati szempontból a biztosítási ügyekben a különös joghatóságok előnyeit élvező személyek egy része valószínűleg jogi személy lesz.

76. Harmadszor és végezetül, a javasolt teszt azt is nagyobb valószínűséggel teszi lehetővé, hogy az alapvetően egymással kapcsolatban álló követeléseket ugyanazon fórumon bírálják el, ezzel korlátozva a pereskedés elaprózódását. Ez jelen ügygel illusztrálható.

77. Az alapeljárást a kerékpáros mint a közvetlen károsult indította az elsőfokú bíróság, feltehetőleg a lakóhelye szerinti bíróság előtt. Az itt javasolt teszt alkalmazásával a felperes ugyanezen nemzeti bíróságon keresetet indíthat, mivel a jelek szerint székhelye e bíróság illetékességi területén található.

78. Ha javaslatommal szemben a felperest nem illeti meg a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* joga, köteles lesz a felelősségbiztosító székhelye szerinti tagállam (Franciaország) vagy a közúti baleset helyszíne szerinti tagállam (Olaszország) bíróságain keresetet indítani.

79. Ezért amikor az engedményes és a közvetlen károsult ugyanazon tagállamon belül rendelkezik lakóhellyel, és úgy döntenek, hogy élni kívánnak a *forum actoris* jogával, a javasolt megközelítés azzal az előnnyel jár, hogy nem lesz több fórum a joghatóság szintjén.

80. Ugyanakkor azt azért nem javasolnám, hogy az engedményes *köteles* legyen követni a közvetlen károsult joghatóságra vonatkozó választását, és ugyanazon bírósághoz kelljen fordulnia, mint tette azt a közvetlen károsult, méghozzá alapvetően három okból.

81. Először is, a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontjában és 11. cikkének (2) bekezdésében szereplő szövegben már eleve több fórum szerepel közvetlenül. E rendelkezések alapján és a Bíróság által a második rendelkezésre vonatkozóan adott értelmezés fényében a biztosítási kötvény jogosultja, a kedvezményezett, a biztosított és a károsult mind-mind külön *forum actoris* joggal rendelkezik, amely a lakóhelyükön alapul. Ugyanakkor a már meglévő többszörösség ellenére a 44/2001 rendelet szövegében semmi nem írja elő, hogy ennek csökkentése érdekében lenne egy „követési kötelezettség”. Így tehát e jogszabályi háttér mellett nem igazán látom indokoltnak (vagy a szövegben alátámasztottnak), hogy kizárólag az engedményesre vonatkozóan bírói úton ilyen kötelezettséget hozzunk létre.

³⁴ Ennek a gépjármű-biztosítással összefüggésben történő szemléltetése érdekében utalhatunk például a cellei tartományi felsőbíróságnak a 14 U 211/06 2. sz. ügyben 2008. február 27-én hozott ítéletére, amelyben e bíróság elfogadta, hogy a 44/2001 rendelet 11. cikkének (2) bekezdése szerinti „károsult” fogalma a jogi személyeket is lefedi. Ennek során utalt a 72/166/EGK tanácsi irányelvre (HL 1972. L 103., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 6. fejezet, 1. kötet, 10. o.) (amelynek helyébe mostanra a 17. lábjegyzetben említett konszolidált gépjármű-felelősségbiztosítási irányelv lépett), amely a „károsult fél” fogalmát úgy határozza meg, hogy „minden olyan személy, aki bármely gépjármű okozta kár vagy sérülés vonatkozásában kártérítésre jogosult”. A nemzeti bíróság azt is megjegyezte, hogy ugyanezen irányelv 4. cikke (jelenleg a konszolidált gépjármű-felelősségbiztosítási irányelv 5. cikke) természetes és jogi személyekre egyaránt utal. Egy másik, Frankfurt am Main tartományi felsőbírósága által elbírált német ügyben (2014. június 23-i 16 U 224/13. sz. ügy) egy lízingtársaság károsultnak minősült, amikor keresetet indított egy biztosítótársasággal szemben. A nemzeti bíróság úgy ítélte meg, hogy a felperes nem rendelkezik ugyanazon biztosítási szakértelemmel. Végezetül azon általános állításra vonatkozóan, miszerint a jogi személyek hivatkozhatnak a károsultak biztosítással kapcsolatos fórumára, lásd például: Staudinger/Czaplinski, Verkehrsofferschutzz im Lichte der Rom I-, Rom II- sowie Brüssel I-Verordnung, NJW 2009., 2249. o., valamint az azt követő oldalak.

82. Másodszor, a 9. cikk (1) bekezdése b) pontjának szövege arra utalna, hogy az nem csak a joghatóságra, hanem az illetékességre is vonatkozik (a felperes *lakóhelyének* bírósága, nem pedig a lakóhelye szerinti *tagállam* bírósága). Ezért egy „követési kötelezettség”, amely alapján az engedményes kénytelen lenne pontosan ugyanazon bíróság előtt keresetet indítani, mint amely a közvetlen károsult rendelkezésére áll, potenciálisan azt jelentheti, hogy az engedményes köteles lenne a lakóhelyén kívüli bíróság előtt keresetet indítani.

83. Harmadszor, a követési kötelezettség erősen függhet az egyes ügyek eseményeinek időrendiségétől, konkrétan a közvetlen károsult azon döntésétől, hogy indít-e keresetet, és ha igen, mikor. De mi történne, ha az engedményes indít előbb keresetet? Ez esetben a közvetlenül károsult fél is köteles követni az engedményes döntését? Ha nem, a következetesség szabálya összeomlana. Ha igen, akkor a kereset teljes logikája, ami a „helyettesítés”, a feje tetejére állna. A „másik károsult követése” szabály alkalmazása ezért csak egyirányúan működne: az engedményes követi a közvetlen károsultat, fordítva azonban nem. Emellett csak akkor lenne alkalmazható, ha a közvetlen károsult keresetét „időben” nyújtja be, vagyis az engedményes előtt.

84. Akárhogy is, valamely szabály ilyen belső következetlenségének lehetősége, amelyet esetleg a következetesség nevében vezetnénk be, engem arra enged következtetni, hogy egy ilyen szabály eleve nem lenne jó.

iii) A jelen ügy

85. A jelen ügyben úgy tűnhet – és ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell végső soron ellenőriznie –, hogy a felperes követelése előterjesztésének alapja a munkabérnek a nemzeti jog által előírt folyamatos fizetése volt, valamint a felmerülő kár törvény erejénél fogva történő átszállása a felperesre. Az engedményezés indoka (jogcíme) ezért, úgy tűnik, hogy a munkaszerződés és az alkalmazandó jogszabályok. A felperes és a kerékpáros között nem áll fenn semmiféle biztosítási jogviszony.

86. Ezért a felperes, úgy tűnik, nem tartozik a jelen indítvány 67. pontjában meghatározott két kivétel egyikébe sem, amely kizárhatná a *forum actoris* átszállását.

87. Az egyértelműség kedvéért azt is hozzátenném, hogy általánosságban el lehet képzelni határeseteket is, például olyan munkáltató által indított kereset esetén, amely maga is egy biztosítótársaság. Ugyanakkor a biztosítási szerződésre átszállt követelés vagy annak egy részének jogalapja (vagy jogcíme) nem biztosítási szerződés, hanem az alapeljárás szerinti helyzethez hasonlóan az a tény, hogy a károsult a társaság munkavállalója volt. Ilyen körülmények között átszállna-e a *forum actoris* joga?

88. Igen, átszállna. Megint csak a jelen indítványban javasolt pontosításnak megfelelően a döntő elem az ilyen biztosító-munkáltató keresetének alapját képező konkrét jogcím. Ilyen esetben a követelés nem azért szállna át a munkáltatóra, mert a biztosítási ágazatban végzett szakmai tevékenységet, hanem mert volt egy olyan munkavállalója, aki megsérült, a munkáltató pedig törvényi engedményezés révén átvállalta a károsult munkavállaló jogait.

89. Készségesen elismerem, hogy a jelen indítványban javasolt megközelítés bizonyos esetekben, mint például amelyet az imént felvázoltam, túlságosan kiterjesztőnek tűnhet. Ennek oka, hogy a biztosítással kapcsolatos *forum actoris* előnyét esetleg olyan gazdaságilag biztos és/vagy jogilag jártas jogalanyoknak is biztosítja, amelyeknek nincs szükségük semmiféle védelemre. Ennek ellenére, ha minden körülményt figyelembe veszünk, még mindig úgy vélem, hogy ha a védelem alkalmanként egyes jogalanyokra indokolatlanul is kiterjed, az még mindig észszerűbb megoldás, mint a felek közötti *rapport des forces* eseti jelleggel történő, a gyakorlatban problematikus kontextuális vizsgálata.

V. Véggövetkeztetések

90. A fentiek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1. A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 8. cikke szerinti „biztosítási ügyben” indított keresetnek tekintendő az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló, az egyik tagállambeli munkáltató által egy másik tagállamban székhellyel rendelkező felelősségbiztosítóval szemben, az e biztosítónál biztosítással rendelkező gépjárművel okozott azon kár megtérítése iránt indított kereset, amely annak eredményeként hárult e munkáltatóra, hogy tovább folyósította a díjazást a munkavállalója részére.
2. A valamely tagállamban székhellyel rendelkező közjogi intézményhez hasonló személy munkáltatói minőségében károsultként hivatkozhat a 44/2001 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 11. cikkének (2) pontjában előírt szabályra, annak érdekében, hogy közvetlenül keresetet indítson (amennyiben az adott nemzeti jog alapján a közvetlen kereset megengedett) valamely közúti balesetért felelős személy biztosítójával szemben, amennyiben a hivatkozott jogok a munkavállalóra átszállt kárból erednek, nevezetesen a közúti balesetben károsult munkavállalója részére továbbfolyósított díjazásból:
 - amennyiben a keresetindítás oka a balesetért felelős fél és a biztosítója közötti biztosítási jogviszony fennállása; és
 - amennyiben a felperesre a követelés nem a következők valamelyike miatt szállt át:
 - i. a felperes és a közvetlen károsult között fennálló biztosítási jogviszony; vagy
 - ii. a felperes által a követelés érvényesítésének kereskedelmi vagy más szakmai tevékenység keretében történő átvállalása.